

Dit artikel is exclusief voor abonnees, maar we bieden het je gratis aan.

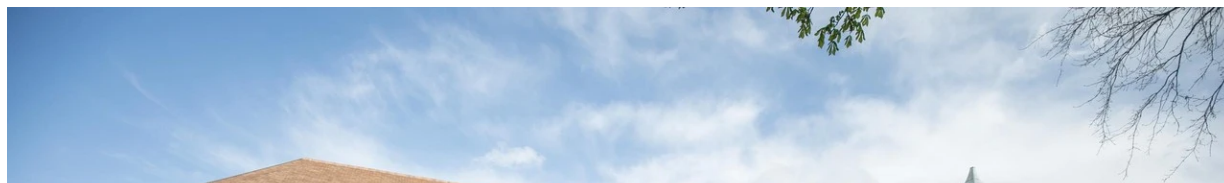
Op bezoek in het totaal vernieuwde Van Gogh Village: "De eerste dag stond hier al een bus Amerikanen"

Zundert vlak over de grens met Wuustwezel kent iedereen als het geboortedorp van Vincent van Gogh (1853-1890). Maar net achter Eindhoven, in het voor Vlamingen onbekendere Nuenen, valt er eigenlijk veel meer te zien. Zeker nu het totaal vernieuwde Van Gogh Village Museum na een half jaar sluiting en tweeënhalf keer groter dan voorheen heropend is. Wij gingen al op bezoek.

Kristin Matthyssen

Gisteren om 05:00

Vincent van Gogh wandelde als kind vanuit Zundert recht naar de 'Calmpthoutse heide'. Je vindt er het pakkend standbeeld van Ossip Zadkine. Maar vermits hij enkel zijn eerste zestien levensjaren in Zundert doorbracht zijn er, buiten wat jeugdtekeningen, weinig verwijzingen naar Vincent als actief kunstenaar in zijn geboortedorp.

Het volledig vernieuwd museum met de uitbreiding naast het oud-gemeentehuis. — © Joren De Weerd

Op dat vlak heeft Nuenen, een dik uur rijden vanuit Antwerpen, veel meer te bieden. Toen hij van 1883 tot 1885 terug bij zijn ouders introk in Nuenen, had hij al een hele persoonlijke zoektocht achter de rug. Zijn roeping als dominee was een sof geworden. Op dat moment wist hij al dat hij in hart en ziel een kunstenaar was. Het is hier en nergens anders dat hij zijn eerste meesterwerk maakte: *De aardappeleters*.

Museumdirecteur Simone van der Heiden bij de reproductie van een zelfportret. Originele schilderijen hangen er niet. — © Joren De Weerd

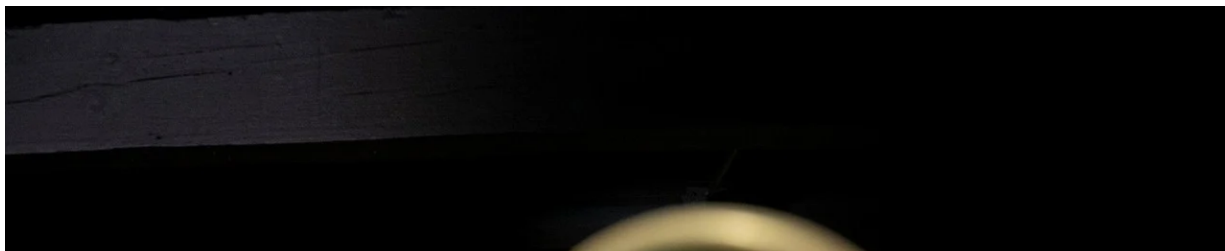
Het lijkt wel alsof de gemeente nadat de faam van de schilder na zijn dood was beginnen rijzen, opzettelijk een zuinig sloopbeleid heeft gevoerd. Heel veel huizen die aan hem herinneren staan er nog. Nuenen is een openluchtmuseum. Alleen de hut van de aardappeleters is afgebroken. Maar de naastgelegen windmolen die hij tekende staat er nog wel.

Ook het graf van zijn vader, predikant Theodorus van Gogh die in 1885 in Nuenen stierf, is er nog. Nuenen was de laatste plaats in Brabant en met uitbreiding in Nederland waar Vincent woonde. Van daaruit vertrok hij naar Antwerpen, zijn opstapje naar Parijs en later de Provence.

Het Van Gogh Village Museum wordt officieel pas op 16 mei door koningin Máxima geopend. Maar sinds 20 april kan het publiek er al terecht. Bij ons bezoek daags na de opening lopen er al direct veel Japanners rond. "De eerste dag stond hier al een bus Amerikanen", vertelt directeur Simone van der Heiden, die toevallig een Rembrandtjurk draagt. "Dat zou Vincent vast goedkeuren, hij ging ook soms in het Rijksmuseum kijken naar Rembrandt voor zijn geniaal spel van licht en donker."

De nieuwe vleugel. — © Joren De Weerd

Word abonnee vanaf € 1,75/week!

[Ontdek het aanbod >](#)

GVA

Home

Net binnen

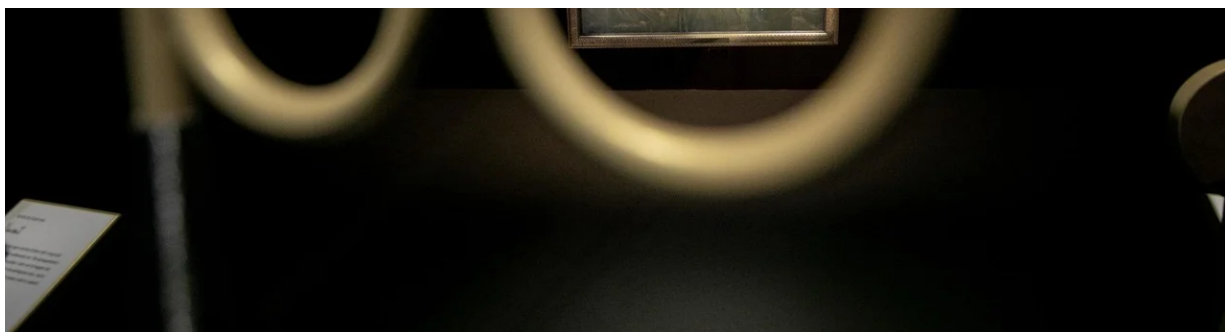
Gemeente

Sport

Menu

© Joren De Weerd

Amandelbloesem

Zelf hebben we als ode aan Van Gogh onze jas met kersenbloesemprint aangetrokken. "Amandelbloesem", wijst gids Jos Verbunt ons terecht. De man is een wandelende Van Gogh-encyclopedie. Het zijn ook zijn anekdotes die de schilder nóg menselijker maken dan hij al is. Vermits de directeur het heel druk heeft in volle opstart, vertrouwt ze ons toe aan Jos. Hij zal ons de 24 Van Gogh-locaties, waarvan zestien erkend als Van Gogh-monument tonen. Er zijn nog veertien plekken zichtbaar die Vincent geschilderd heeft.

momenten, samen en zijn nog veel dan prullen zitsbaar die Vincent gecombineerd heeft.

"Meer dan een kwart van al zijn werken die bekend zijn, is hier gemaakt", weet Jos.

"Nergens kan je dichterbij Van Gogh komen dan hier in Nuenen."

Het Van Gogh Village Museum in het oud-gemeentehuis, met links de nieuwe uitbreiding. — © Joren De Weerd

Heimwee naar Brabant

Nuenen was zijn donkere periode. In Frankrijk kreeg zijn werk veel meer kleur. "Maar het is een misvatting dat hij hier altijd ongelukkig was", stelt Verbunt. "Dat ploeteren was zijn manier om met het leven om te gaan. Ook in zijn Franse, kleurrijke periode, had hij vaak heimwee naar Brabant."

Het museum is gelegen in het oud-gemeentehuis van Nuenen, waar Vincent zich in 1883 liet inschrijven bij de burgerlijke stand en waar hij in 1885 weer uitgeschreven werd als inwoner. De grote glaspartij van de nieuwe museumvleugel weerspiegelt de gevel van de domineeswoning die pal aan de overzijde staat. Al meteen de eerste Van Gogh-locatie, want het is in de pastorie van de hervormde kerk waar Vincent bij vader Theodorus van Gogh, 'moe' Anna en enkele zussen weer intrekt. Deels uit geldnood, want dan kon hij al het geld dat broer Theo vanuit Parijs opstuurde integraal aan doeken, kwasten en verf besteden en had hij gratis kost en inwoon.

"Je moet je dat voorstellen: Vincent was dertig toen hij weer bij zijn ouders kwam wonen", vertelt Jos Verbunt. "De relatie met zijn vader was verzuurd, zeker nadat hij in Den Haag een tijd had samengewoond met de zwangere prostituee Sien Hoornik. Nee, ze was niet zwanger van Vincent, dat is achteraf met DNA allemaal bewezen. De gevoelens die hij voor Sien koesterde waren meer een soort lotsverbondenheid."

The logo for GVA (Gazet van Antwerpen) is displayed in a light blue, bold, sans-serif font.

Molen De Roosdonck in Nuenen. — © Joren De Weerd

The logo for GVA (Gazet van Antwerpen) is displayed in a light blue, bold, sans-serif font.

Hoe Vincent hem zag. — © rr

Psychiatrie in Geel

"Op het moment dat Vincent in Nuenen arriveerde had vader Van Gogh zijn 'probleemzoon' al eens naar Geel willen sturen voor opname in de psychiatrie. Dat wist

Vincent. Om maar te schetsen dat de ontvangst koeltjes was. Hij verweet zijn vader voor de verkeerden te prediken, want de protestanten behoorden meestal tot de betere klasse. In Vincents familie bestond de ene helft uit dominees, en de andere helft uit kunsthandelaars."

Gids Jos Verbunt bij het standbeeld van De aardappeleters. — © Joren De Weerd

In het museum maak je op interactieve manier kennis met alle gezinsleden van Vincent, zoals zijn onbekendere jongere broer Cor, die op 33-jarige leeftijd zelfmoord pleegde in Zuid-Afrika. Moeder Anna Cornelia Carpentus die in 1907 op hoge leeftijd overleed, heeft haar drie zonen – eigenlijk vier met nog één sterrenkind – allemaal overleefd. Via de audiotour kan je de foto's van de gezinsleden zien spreken als bewegende figuren.

Steegje in Nuenen. — © Joren De Weerd

Het Van Gogh Village Museum heeft wel meer van die aardigheidjes. Zo is de hut uit *De aardappeleters* nagebouwd, kan je er zelf mee aan tafel gaan zitten en een selfie nemen als aardappeleter. Zelfs het origineel kruisbeeld uit de aardappeletershut staat er geëxposeerd. "Doe alsof je Sien de Groot bent", moedigt gids Jos Verbunt me aan om de vork op te nemen. Zelf houdt hij de koffiekant vast, net als in het schilderij. "Sien de Groot was het favoriet model van Vincent hier in Nuenen. De katholieke pastoor heeft naar het einde van zijn verblijf toe de dorpingen verboden nog model te staan voor Vincent. Toen de mensen protesteerden omdat ze door Vincent betaald werden om te poseren, zei de pastoor: dan betaal ik jullie het dubbel! Het feit dat niemand meer voor hem mocht poseren was een van de redenen van zijn vertrek uit Nuenen."

Het origineel kruis uit de hut van De aardappeleters. — © Joren De Weerd

GVA

© Joren De Weerd

In de museumkamer van *De aardappeleters* zie je de vernietigende reacties van zijn kunstvrienden en broer Theo op het schilderij. "Theo vond dat de aandacht te veel naar

de koppen ging en dat het perspectief niet klopte. Dat was waar, maar Vincent wou geen exacte weergave geven, hij wou een gevoel uitdrukken. Slechts één criticus uit Parijs aan wie Theo *De aardappeleters* had getoond, reageerde positief. Vincent wist niet hoe hij met die goede kritiek moest omgaan. Hij was dat niet gewend."

Anthon van Rappard, een mentor van Van Gogh. Hun vriendschap werd door een misverstand beëindigd. — © Joren De Weerd

Frituur De aardappeleters. — © Joren De Weerd

Vincent's familieleden en persoonlijke souvenirs. — © Joren De Weerd

Zijn liefde voor wevers en boeren. — © Joren De Weerd

Het frituur schuin over het museum heet *De aardappeleters*. We wandelen naast het huisje van de timmerman waar Vincent zijn lijsten liet maken en de 400 jaar oude lindeboom die in de tijd van Vincent nog een kruin had. We zien het origineel, laag wevershuisje met strodak waar hij de wevers schilderde.

Het huisje waar Van Gogh een reeks tekeningen en schilderijen van thuiswevers maakte. — © Joren De Weerd

Wever in Nuenen, door Van Gogh. — © rr

GVA

Jos Verbunt bij het wevershuisje. — © Joren De Weerd

500 werken in twee jaar tijd

"500 werken maakte hij hier in twee jaar tijd, als een razende, en nadien nog 1.500 werken in zijn Franse periode. Een oeuvre van ruim tweeduizend werken, waarvan er bij leven slechts één verkocht werd, *De Rode Wijngaard*. Dat werd tijdens een expositie in

Brussel voor 400 Franse frank verworven door de Belgische kunstschilderes Anna Boch. Het hangt nu in het Poesjkinmuseum in Moskou."

GVA

Het huisje van de postbode waar Vincent bijna dagelijks aanklopte. — © Joren De Weerd

Alle plekken die een rol speelden in Vincents Nuenense periode liggen op wandelafstand van het museum. Zoals het eenvoudig huisje van de postbode, waar Vincent als fanatiek brieven-schrijver bijna dagelijks op de dorpel stond en waar hij zijn doeken opstuurde naar broer Theo in Parijs, in de hoop dat die er een koper voor kon vinden. "Kan je je dat voorstellen dat hij hier met zijn strooien hoed met De aardappeleters onder zijn arm op dit deurtje heeft geklopt?", zegt Jos.

De hervormde kerk waar vader Theodorus van Gogh predikte. — © Joren De Weerd

Het Uitgaan van de Hervormde Kerk, een schilderijtje dat Vincent voor zijn moeder maakte na haar beenbreuk. Na vaders dood schilderde hij er de figuren in rouwkleding bij. — © rr

Het uitgaan van de Hervormde Kerk te Nuenen is een bekend werk. Vincent schilderde het voor zijn moeder, toen ze haar been brak. "Ze kon niet meer naar de kerk, dus bracht Vincent de kerk naar zijn moeder. Toen zijn vader stierf, voegde hij er personen in rouwkleding aan toe. In 2002 is dat schilderijtje gestolen geweest. Veertien jaar later werd het teruggevonden in Napels."

Op het pad naast de tuin van de pastorie – nog steeds bewoond door de huidige dominee – staat een stronk. Hierop kunnen toeristen gaan staan, om vervolgens over een stukje weggesnoeide haag exact de vijver en de toren van de katholieke kerk te zien vanuit het

perspectief zoals Vincent ze schetste. Later verliet hij door familiale spanningen het ouderlijk dak om in zijn atelier te gaan wonen dat hij huurde bij de koster van de katholieke kerk. Ook dat moet voer tot dorpsroddels zijn geweest 140 jaar geleden.

De tuin van de pastorie van de Hervormde Kerk met het zicht vanuit Vincents perspectief zoals hij vijver en kerktoren schetste. — © Joren De Weerd

UVA

Het borstbeeld van Margot Begemann, in 1884 de geliefde van Vincent, in de voortuin van het huis waar ze met haar zussen woonde. Ze kreeg als lief van Vincent zelfs een straatnaam in Nuenen. — © Joren De Weerd

GVA

De ouderlijke woning waar Vincent in 1883 introk. Vader Theodorus was dominee in Nuenen. — © Joren De Weerd

Het schuurtje achter de domineeswoning waar Vincent zijn atelier had. — © Joren De Weerd

Naast de vroegere ouderlijke woonst van Vincent staat de statige woning waar Margot Begemann samen met haar ongehuwde zussen woonde. Zij waren de dochters van de vorige dominee. "Toen moeder Van Gogh haar been brak, heeft Vincent samen met buurmeisje Margot in 1884 de verzorging op zich genomen. Nou ja, buurmeisje, Margot was toen al 42 jaar. Ze werd verliefd op Vincent en die liefde was wederzijds. Je zou denken dat volwassenen van 42 en 30 geen toestemming meer moeten vragen, maar de zussen van Margot waren gekent tegen de vrije Vincent was nogal ongeduldig van

zussen van Margot waren gekant tegen de vrijage. Vincent was nogal ongeduldig van karakter, wat Margot aan het wankelen bracht. Moest ze de liefde van haar leven volgen, of naar haar zussen luisteren?"

"Op een gegeven moment stelde Vincent tijdens een wandeling vast dat Margot er nogal pips uitzag. Bleek dat ze strychnine of rattenvergif had ingenomen! Vincent dwong haar haar vinger in de keel te steken om alles uit te braken. Ze vertrok naar Utrecht, waar hij haar nog een keertje bezocht. Maar de trouwplannen werden opgeborgen. Achteraf blijkt wel dat Margot blij was dat ze in haar leven toch nog de liefde had leren kennen."

Het standbeeld van De aardappeleters. We zitten zelf op de stoel zoals Vincent de boeren zag aardappelen eten. — © Joren De Weerd

De gekke rooie

Voor Vincent was de tijd aangebroken om te vertrekken, richting Antwerpen. De reputatie van 'dat gek schildersmenneke' was er met de affaire Margot niet beter op geworden. Wat 'de rooie' zou denken als hij zou terugkeren en frituur *De aardappeleters* zou zien? "Ik denk dat hij het zou goedkeuren", gokt Jos Verbunt. "Van Gogh is er zelf altijd in blijven geloven dat hij ooit een beroemd schilder zou worden."

"Zo liep hij hier 140 jaar geleden echt rond, met zijn hoedje en schetsen onder de arm." — © Joren De Weerd

Van Nuenen naar Antwerpen, waar nieuwe teleurstelling volgde

Liefst 137 brieven verstuurde Vincent van Gogh vanuit Nuenen, voornamelijk naar zijn broer Theo in Parijs. Hij schreef hoe hij schilderde, even rusteloos, vaak acht tot tien kantjes tegelijk, met soms nog wat ruwe schetsen ter illustratie. Theo's vrouw, zijn schoonzus, heeft al die brieven bewaard en kort na zijn dood al uitgegeven. In de roem van Vincent heeft zij een onschatbare rol gespeeld. Vaak gaat het om bedelbrieven, want de schilder zat continu in geldnood. Maar er zitten prachtige prozastukken tussen, die je na een eerste lezing direct wil herlezen omdat hij het allemaal zo mooi en gedetailleerd kon beschrijven. Eigenlijk was Vincent een even groot schrijver als schilder. Enkele fragmenten, over Brabant en Antwerpen:

**"De herinnering aan vroeger kwam bij mij op, o.a. hoe dikwijls hebben wij zoo in de laatste dagen van Februarij met pa gewandeld naar Rijsbergen en de leeuwrik gehoord boven de zwarte akkers met het jonge groene koren, de tintelende blaauwe lucht met de witte wolken er boven - en dan de steenweg met de beukenboomen - o Jerusalem Jerusalem! of liever o Zundert o Zundert!"* (Vincent aan Theo van Gogh, Dordrecht, februari 1877)

**"Ik heb een altijddurend heimwee naar hei & masthout met de eigenaardige figuren. Een vrouwtje dat hout sprokkelt, een boertje dat zand haalt, enfin, dat eenvoudige dat iets*

groots heeft als de zee." (Vincent aan Theo van Gogh, Den Haag, 26 augustus 1882)

**"Ik gevoel hoe pa en moe instinctmatig (ik zeg niet verstandig) denken over mij. Er is een soortgelijk opzien tegen mij in huis te nemen, als er zou wezen om een grote ruige hond in huis te nemen. Hij zal met natte poten in de kamer komen. Hij zal iedereen in de weg lopen. En hij blaft zo hard. Het is een vuil beest - kortom."* (Vincent aan Theo, Nuenen, 17 december 1883)

**"Theo, kerel, ik ben er zo van ontdaan."* (Vincent aan Theo na de zelfmoordpoging van Margot Begemann, half september 1884, Nuenen)

**"Ik verlang nu wel naar Antwerpen. Ik verbeeld mij dat het er van de winter mooi zal zijn ook, aan de dokken met sneeuw."* (Vincent aan Theo, Nuenen, 15/20 november 1885)

**"In het algemeen vind ik het wel waar wat men van Antwerpen zegt, dat de vrouwen er mooi zijn."* (Vincent aan Theo, 7 december 1885, Antwerpen)

Van Gogh Village Museum, Berg 29, Nuenen. Tickets 13,50, voor kinderen en studenten is het 7,5 euro, tot 5 jaar gratis

www.vangoghbrabant.com

© Joren De Weerd

